

נמרא

1 תנא, הטעם שהעלוהו לבית אבטינס, כדי ללמדו מעשה החפינה
2 בקטורת, ששם היתה הקטורת מצויה.
3 אמר רב פפא, שתי לשכות היו לו לכהן גדול, אחת לשכת פרהדרין
4 שהיה יושן שם, ואחת לשכת בית אבטינס ששם היה לומד את
5 חפינת הקטורת. אחת מהלשכות היתה בצפון העזרה, ואחת
6 בדרום העזרה. מביאה הגמרא מקור לכך ממשנה: לשכה אחת
7 בצפון, דתנן (מדות פ"ה משנה ג-ד), שש לשכות היו בעזרה, שלש בצפון
8 ושלש בדרום. ואלו הלשכות שבדרום, לשכת המלח, לשכת הפרה, ושש
9 לשכת המדיחין. מפרשת המשנה כל לשכה למה היתה משמשת:
10 לשכת המלח, ששם היו נותנין מלח לקרבן. לשכת הפרה, ששם היו
11 מולחין עורות קדשים, ועל גגה של לשכת הפרה היתה בית מבילה
12 לכהן גדול ביום הכפורים, שהיה טובל בכל פעם שהיה משנה את
13 בגדיו מבגדי זהב לבגדי לבן, ומבגדי לבן לבגדי זהב. לשכת
14 המדיחין, שם היו מדיחין קרבי קדשים להוציא את הרפש. ומשם –
15 מלשכת המדיחין, היתה מסיבה – מדרגות המסבבות עמוד של עץ
16 שעולה לגג בית הפרה ששם היתה בית הטבילה לכהן גדול. ואלו
17 שלש שבצפון, לשכת העין, לשכת הגולה, לשכת הנזית. לשכת
18 העין, אמר רבי אלעזר בן עזקב, שכחתי מה היתה משמשת. אבא
19 שאול אומר, לשכת העין היתה לשכת כהן גדול, והיא היתה אחורי
20 שתייתן – מאחורי לשכת הנזית ולשכת הגולה, ונג שלשיתן – של
21 שלש לשכות אלו, היה שנה, שתקרה אחת היתה לשלשתם.
22 לשכת הגולה, שם היה בור שחפרוה עולי הגולה, ולכן נקראת
23 לשכת הגולה, והגלגל נתון עליו – על הבור, ומשם – מבור זה היו
24 מספיקין מים לכל העזרה לצרכי שתייה. לשכת הנזית, שם היתה
25 סנהדרין של ישראל יושבת, ודנה את הכהנים שהגיעו בפעם
26 הראשונה לעבודה, האם הם מיוחדים, ואם אין בהם מום, ומי
27 שנמצא בו פסול, היה לובש שחורים ומתעטף שחורים ויצא והלך
28 לו, וישלח נמצא בו פסול, היה לובש לבנים ומתעטף לבנים מחמת
29 השמחה, ויבנים ומשמש עם אחיו הכהנים. ומדברי אבא שאול אנו
30 רואים, שהיה לכהן גדול לשכה בצפון העזרה.
31 עתה מביאה הגמרא מקור שהיה לכהן גדול לשכה אחת בדרום:
32 אחת בדרום, דתנן (מדות פ"א מ"ד-ה), שבקעה שערין היו בעזרה, שלשה
33 מהן בצפון, ושלשה בדרום, ואחד במזרח. אלו השערים שבדרום,
34 שער הדלקה, שני לו, שער הקרבן, שלישי לו, שער המים. שער אחד
35 שבמזרח, שער נקמור, ושתי לשכות היו שם, אחת בימינו של השער
36 ואחת בשמאלו, אחת לשכת פנחס המלביש, ואחת לשכת עושי
37 תבייתין. ואלו השערים שבצפון, שער הניצוי, ובגין אבסדרה היה –
38 שני כתלים אחד מצד זה ואחד מצד זה היו לשער, והיו בולטים
39 ויוצאים מחוץ לחומת העזרה לצד הר הבית, ועליהם בניהו לו
40 מלמעלה על גבי הכתלים, ושם היו כהנים שומרים
41 מלמלה – בעליה וליום מלמלה בארץ. (ושלפנים הימנו החיל)
42 ופתח היה לו לאחד מן הכתלים שבו היו יוצאים לחיל. שער שני
43 לו, שער הקרבן, שער שלישי לו, שער בית המוקד. וממשנה זו
44 למדנו ששער המים היה בדרום, ומביאה הגמרא ברייתא שמבואר
45 בה שהיה לכהן הגדול לשכה לצד שער המים, ותנא, חמש
46 מבילות ונשירה קדושים של ידים ורגלים היה מובל בהן, חמש
47 ומקדש בו ביום – יום הכיפורים, וכו' – הטבילות שהיה טובל,
48 היו בקדש בתוך העזרה [על גג בית הפרה שהיה בתוך העזרה,

50 חוץ מזה – הטבילה הראשונה שהיה טובל לפני שנכנס לעבוד
51 שהיתה בחול – מחוץ לעזרה על גבי שער המים שהיה מתוקן שם
52 בעובי החומה, ויצד לשכתו של הכהן גדול היתה. ומכאן שהיתה
53 לו לשכה נוספת בדרום.
54 ממשיך רב פפא בדבריו: למדנו שהיו לכהן שתי לשכות, פרהדרין
55 ובית אבטינס, ולא ידענא – אבל איני יודע אי לשכת פרהדרין היתה
56 בצפון ולשכת בית אבטינס היתה בדרום, או להיפך לשכת בית
57 אבטינס בצפון ולשכת פרהדרין בדרום. ומסתברא, דלשכת פרהדרין
58 ששם היה יושן בדרום הוא, מא טעמא, משום שכך יותר נוח לכהן
59 הגדול, שהרי כך היה סדר יומו של הכהן הגדול בכל שבעת ימי
60 ההפשה, מקדים קאי – משכים בבוקר לעבודתו מלשכת
61 פרהדרין, ומיסך את רגליו – יוצא לצרכיו ומביל, ואזיל לצפון לבית
62 אבטינס וימך חפינה ולמד את מעשה חפינת הקטורת, ואתי לבית
63 המקדש ועבד עבודה כולי יומא. לכהן פניא – לפנות ערב לאחר
64 שסיים את עבודתו, מדי עליה – מוים עליו אפר הפרה, והדר אזיל
65 – והיה הולך לדרום של העזרה ומביל בבית הטבילה, וניח –
66 ושוכב בלשכת פרהדרין הסמוכה לבית הטבילה, ובכך לא היתה
67 טרחה מיותרת לכהן גדול. דאי אמרת לשכת פרהדרין היתה
68 בצפון, אם כן יצטרך לנהוג כך, מקדים קאי – משכים בבוקר
69 לעבודתו ומיסך רגליו – יוצא לצרכיו, ואזיל לדרום – הולך לדרום
70 ששם נמצא בית הטבילה ומביל, וימך חפינה בבית אבטינס
71 שבדרום, ואתי לבית המקדש ועבד עבודה כולה יומא, להדי פניא
72 – לפנות ערב מדי עליה – מוים עליו אפר פרה והדר אזיל לדרום
73 ומביל – חוזר לדרום כדי לטבול, ובעי מתיר ומזיל לצפון ימינה –
74 וחוזר ללשכת פרהדרין שבצפון כדי לשכב, ונמצא הכהן גדול
75 טורח טרחה מרובה ללכת הלוך ושוב מצפון לדרום ומדרום
76 לצפון, ויש לתמוה, ומי טרח מפרהינן ליה כולי האי – האם
77 מטרדיים את הכהן גדול עד כדי כך, לפיכך יותר מסתבר שלשכת
78 פרהדרין היתה בדרום. דוחה הגמרא: אלקה לא – מדוע מסתבר
79 שיש להימנע מלהטריח את הכהן גדול, אדרבה הסברא נותנת
80 דמפרהינן ליה טפי ויותר, דאי צדוקי הוא ליפרוש – שאם הוא
81 צדוקי ואינו ירא שמים לקבל על עצמו את טורח העבודה, טוב לנו
82 שיפרוש מחמת כך מן הכהונה הגדולה, אי נמי, אפילו אם הוא
83 אדם כשר, טוב לנו להטריחו כדי שלא תהיה דעתו עליו להתגאות
84 בכתר כהונה. מוכיחה הגמרא: דאי לא תימא הכי שרוצים אנו
85 להטריחו, נעבדינהו לתרייהו בחדרי חדרי – נעשה את שתי
86 לשכותיו במקום אחד, אי נמי, תמני ליה פחדא – היה מספיק
87 שנעשה לו לשכה אחת גם ללמוד את סדר החפינה וגם לשניה,
88 ומוזה שחילקו לשתי לשכות מוכח שרוצים להטריחו, ולכן
89 מסתבר יותר שלשכת פרהדרין היתה בצפון ולשכת בית אבטינס
90 היתה בדרום, כדי להטריחו.
91 שנינו במשנה: ואמר לו אישי כהן גדול וכו' אנו שלוחי בית דין
92 ואתה שלחנו. מקשה הנמרא: לימא – האם נאמר שמוזה שאמרנו
93 זקני בית דין לכהן גדול אתה שלחנו, תתנו תיובתא דרב הונא
94 בריה דרב יהושע, דאמר רב הונא בריה דרב יהושע, הני כהני –
95 הכהנים שמקריבים את הקרבנות, שלוחי דרחמנא נינהו – שליחי
96 ה' הם להקריב את הקרבנות ואינם שליחים של בעלי הקרבן, דאי
97 אמרת שלוחי דין נינהו – שהם שליחים שלנו, בעלי הקרבן,

יומא דף יט עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קלג

כלומר לא עשית כראוי וכהלכה בזה שקראת בדרך עראי. הרי
שאסור לרמו באמצע קריאת שמע, ואם כן כיצד רמו רב לחנן בר
רבא באמצע קריאת שמע. מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא – מה
שלמדנו שאסור לרמו באמצע קריאת שמע מדובר בפרק ראשון
– בפרשה ראשונה של קריאת שמע, וצריך לכון היטב בקריאתה,
הא – מה שרב רימו לחנן בר רבא היה בפרק שני – בפרשת וזהה
אם שמוע, שבה מותר לרמו ואין צריך לכון כל כך בקריאתה.
תנו רבנן, נאמר בפרשת שמע ודברת בם, ודורשים בם –
בקריאת שמע צריך ודברת, שהקורא שומע לאזניו את מה
שמוציא מפיו, ולא בתפלה שצריך לאומרה בלחש.
דרשה נוספת על הפסוק ודברת בם: ודברת בם, בם – בדברי
תורה יש לך רשות לדבר ולעסוק, ולא בדברים אחרים, כגון שיחת
הילדים ודברי קלות ראש. רבי אחא אומר, ודברת בם, עשה אותן
– את לימוד התורה קבע, ואל תעשם עראי.
דרשה נוספת: אמר רבא, השח שיחת חולין – שיחה של קלות ראש
עובר בעשה, שנאמר ודברת בם, בם, אתה רשאי לדבר ולא
בדברים אחרים. רב אחא בר עקיב אמר, השח שיחת חולין עובר
בלא, שנאמר (קדלת א ת) כל הדברים יגעם ולא יוכל איש לדבר,
כלומר, כל הדברים שהם יגעים כגון שיחת חולין אין רשות לאיש
לדבר אותם.

משנה

בקש – כאשר נטה הכהן גדול להתנמנם, פרחי כהונה – כהנים
בחורים שזקנם מתחיל לצמוח, מין לפניו פאצבע צרדא –
משמיעים קול באצבעותיהם להעירו בכדי שלא יראה קרי מתוך
שינתו. ואומרים לו, איש כהן גדול, עמוד וחסג אחת על הרצפה –
עמוד וטייל על הרצפה ושחוק לפנינו פעם אחת, כדי להפיג
ולהעביר את השינה. ומעסיקין אותו בטיל זה עד שיעיר וזמן
השחיטה של התמיד כשיאיר המזרח.

גמרא

מבררת הגמרא: מאי צרדא – איזו אצבע נקראת צרדא, ומדוע
נקראת כך. מבארת הגמרא: אמר רב יהודה, צרדא דא – האצבע
שהיא צרה לזו, מאי היא – וכלפי מי אצבע זו חשובה צרה, גודל,
כלומר האצבע השניה שהיא סמוכה לאגודל והיא נקראת בשם
אצבע, מכונה צרה של האגודל הסמוכה לה, והיא מחבר את
האצבע לאגודל בחזקה ושומטה ומכה על כפו ונשמע הקול. מהני
רב הונא – רב הונא הראה בידו היאך עושים קול זה, ואלו קלא –
והלך הקול ונשמע בבוץ פי רב – בכל בית המדרש.
שנינו במשנה: ואומרים לו איש כהן גדול חסג אחת על הרצפה וכו',
אמר רב יצחק, על חדת – דבר חידוש בקשו מהכהן שיראה להם,
ומאי היא הדבר חידוש, אמרי ליה אחי קידה – אמרו לו שיקוד
קידה לנעוץ את גודליו ברצפה ולהשתחוות ולגעת בראשו
ברצפה בלי שגופו יגע בארץ ואז להתרומם. וזהו השחוק שבקשו
ממנו שיראה לפניהם, כדי על ידי הקושי שבקידה זו תפוג שינתו.
שנינו במשנה: ומעסיקין אותו עד שיעיר וזמן שחיטה (וכו'). תנא
בתוספתא (פ"א ה"ח), לא היו מעסיקין אותו לא על ידי ניגון פנגל ולא
בכבול, אף שבכב כלי הזמר להפיג את השינה, משום שאסור לנגן
בכלי ביום הכיפורים, אלא היו מעסיקים אותו בפה – בשירים
שהיו משוררים לפניו. ומה היו אומרים בשירתם, אם ה' לא יכנה
בית שוא עמלו בוניו בו, להזהירו שיעשה את עבודת היום לשם
שמים כדי שתהיה עבודתו רצויה לפני המקום, שאם לא תהיה
רצויה אינה נחשבת כלל ולשוא כל עמלו.
הברייתא ממשיכה בענין ההשתדלות למנוע שינה מהכהן גדול
בליל יום הכיפורים: מיקרי – חשובי ירושלים, לא היו יושנים כל
הלילה של יום הכיפורים, כדי שישמע כהן גדול קול ההקרה שלהם
ולא תהא שינה חוטפתו. תנא אבא שאול אמר, אף בגבולין –
בשאר מקומות מחוץ לירושלים היו עושין בן לאחר החורבן, שהיו
מונעים שינה מעיניהם בליל יום הכיפורים וכו' למקדש, אלא שהיו

יבשה, מי איבא מידי דאנן לא מציעין למעבד – וכי יש דבר שאנו
לא יכולים לעשות ושלוחי דידן מצו עבדי – ושלוחים שלנו יוכלו
לעשותו, וכיצד יתכן שהכהנים יקריבו בשליחותינו כאשר אנו
איננו יכולים להקריב. מכל מקום ממשנתנו מוכח שהם שליחים
שלנו שהרי זקני בית דין אמרו לכהן גדול אתה שלוחנו. מתרצת
הגמרא: הכי קאמרי ליה – כשאמרו לו אתה שלוחנו, לא היתה
כוונתם לענין העבודה שהכהן עושה את שליחות הבית דין, אלא
כוונתם היתה לענין קבלת השבועה, דהיינו משביעין אנו עליך על
דעתינו (זקני כהונה) ועל דעת בית דין, ולא לפי מה שיעלה בדעתך
לחשוב, ולפיכך אינך יכול להערים עלינו בשבועה ולהתכוון
כוונה מסוימת שעליה תחול השבועה.

שנינו במשנה: הוא פורש וכוכה וזן פורשין וכוכין וכו'. מבארת
הגמרא: הוא – הכהן הגדול פורש וכוכה על כך ששחשדוהו שהוא
צדוקי, שמשום כך הוצרכו להשביעו, כפי שמבארת הגמרא
בסמוך. והם – זקני בית דין פורשין וכוכין על כך שיתכן שחשדו בו
לחינם, דאמר רבי הושע בן לוי, כל החושד בקשרים לוקה בגופו.
מבררת הגמרא: וכל כך למה הקפידו להשביע אותו. כלומר, איזו
עבודה חששו שהכהן לא יעשה כדיון. מבארת הגמרא: שלא יתכן
ויקטיר את הקטורת הניתנת ביום הכיפורים על המחטה שבה
גחלי אש מזהבין – בהיכל קודם שנכנס לבית קודש הקדשים
ויבנים את המחטה לפנים לאחר שהוקטרה הקטורת בדרך
שהצדוקין עושין, ולכן השביעוהו שלא יתן את הקטורת על האש
אלא רק כשיכנס לתוך קודש הקדשים.

תנו רבנן, מעשה בצדוקי אחד שהיה כהן גדול, שהתקין את
הקטורת על האש מזהבין, והכנים לפניו כמנהג הצדוקים,
ובציאתו מן הקודש היה שמת שמתה גדולה על שנהג כמנהגם, פגע
בו – פגש אותו אביו, אמר לו, בני, אף על פי שצדוקין אנו ולפי
דעתנו צריך לנהוג כך, מכל מקום אין אנו נוהגים כך למעשה,
משום שמתיראין אנו מן הפרושים – חכמי ישראל, מלחלוק על
דבריהם. אמר לו הכהן הגדול, כל ימי חייך מצטער על המקרא
הזה כי בעצן אראה על הכפרת' שאנו מפרשים שיכנס לבית קודש
הקדשים רק לאחר שיעלה העשן מן הקטורת, אמרתי, מתי יבוא
לידי ואקיימנו לפסוק זה לפי דעתנו, וכי עכשיו שפא לירי לא
אקיימנו. אמרו, לא היו ימים מועדים עד שמת אותו כהן גדול מיתה
חטופה והופל באשפת, והיו תולעין יוצאין מחוטמו, עונש על כך
שנכנס לבית קודש הקדשים שלא כדיון. ויש אומרים שמיד
בציאתו מקודש הקדשים ניגף – נפל, דתני רבי חייא, במין קול של
חבטה נשמע בעזרה, וזאת משום שפא מלאך וחכמו לכהן גדול על
פניו, ונכנסו אחיו הכהנים, ומצאו רושם ככה רגל עגל בין כתפיו
של אותו כהן שנוצר מן החבטה שחבט בו המלאך ברגלו, שנאמר
לענין דמות כף רגלי המלאכים (יוחאל א ט), ורגליהם רגל ישרה וכהן
רגליהם ככה רגל עגלי.

שנינו במשנה: אמר רבי זכריה בן קבוטל וכו' פעמים הרבה קריתי
לפניו בדניאל. מהני ליה רב חנן בר רבא לחייא בר רב קטיה דרב
– רב חנן בר רבא לימד את משנתנו לחייא בר רב לפניו בגיטסא
כוז, אמר רבי זכריה בן קבוטל – שאמר ששמו של אביו של רבי
זכריה הוא קבוטל עם אות פ"א, ומהני ליה רב בדיה – ורב ששמע
את דבריו רימו לו באצבעותיו כמין צורת אות ב"ת, שהיה לו
לקרוא שם אביו קבוטל עם אות ב"ת. שואלת הגמרא: ונימא ליה
מימין בפירוש שצריך לומר רבי זכריה בן קבוטל בב"ת ולא בפ"א,
ומדוע רק רמו לו באצבעותיו. משיבה הגמרא: קריאת שמע הוה
קרי רב באותו זמן, ולא היה יכול להפסיק ולכן רק רמו לו. מן
הגמרא: ובי האי זמנא לרמו בלי לדבר, מי שרי – האם מותר
באמצע קריאת שמע, והאמר רבי יצחק בר שמואל בר מרתא,
הקורא את שמע לא ירמו בעיניו ולא יקרוין בשפתותיו ולא יורה
באצבעותיו ומוכח שבשעת קריאת שמע אסור לעשות שום רמו
אפילו אם אינו מדבר בפיו. ותניא בברייתא, רבי אלעזר חסמא
אומר, הקורא את שמע ומרמו בעיניו ומקריין בשפתותיו ומראה
באצבעו, עליו תכתוב אומר (ישעיה מג כב) ולא אתי קראת יעקב,

המשך ביאור למסכת יומא ליום רביעי עמ' ב

1 חוּטְאִין – משחקים אנשים ונשים יחדיו ובאים לידי עבירה. אָמַר
2 אַפִּי, וְאִיתִּימָא רַב נַחְמָן פֶּר יִצְחָק, תִּרְגּוּמָא נְהֶרְדְּעָא – תפרש דברי
3 אבא שאול שכוונתו לעיר נהרדעא שהיו נעורים בה בליל יום
4 כיפור ומתוך כך באו לידי עבירה, משום דְּאָמַר לִיה אֱלִיָּהוּ הַנְּבִיא
5 לְרַב יְהוּדָה אַחוּיָה דְּרַב סָלָא חֲסִידָא, אָמְרִיתוּ אִמָּאי לֹא אֶתִּי מְשִׁיחַ –
6 אומרים אתם ותמדהים מדוע עדיין לא בא המשיח, וְהָא הָאִידְנָא

7 יוֹמָא דְּכִיפּוּרֵי הוּא – והרי היום הוא יום הכיפורים, וְאִפְּעוּל פִּפְתָּה
8 פְּתוּלָתָא פְּנֵהֶרְדְּעָא – ונבעלו כמה בתולות בעבירה בנהרדעא ולכן
9 לא בא משיח. ולמדנו מכאן שבנהרדעא באו לידי עבירה ביום
10 הכיפורים. אָמַר לִיה רַב יְהוּדָה לֹאֲלִיהוּ הַנְּבִיא, הֶקְדּוּשׁ פְּרוּךְ הוּא
11 מָאי אָמַר עַל מַעֲשֵׂה זֶה, אָמַר לִיה אֲלִיהוּ הַנְּבִיא,